

Whitebikes Bratislava: nízkonákladový systém zdieľania bicyklov

V Bratislave beží projekt systému zdieľaných bicyklov už vyše 5 rokov. Za tú dobu si stihol získať vyše 850 užívateľov, ktorí jazdia na vyše 100 bielych bicykloch. Projekt bol od začiatku nastavený aby bol dostupný pre každého, pretože z tejto neľahkej situácie vychádzali aj zakladatelia. Nielen, že systém je nízko nákladový ale zároveň je voľne dostupný na internete a preto si môže ktokoľvek vytvoriť nový systém zdieľaných bicyklov vo svojom meste, univerzite, firme. Tak sa aj stalo, že nájdeme príklady v zahraničí. Tento projekt je podporovaný hlavne finančne občianskym združením Cyklokoalícia a podporovaný stovkami hodín dobrovoľníkov. Kvôli dobrovoľníckej práci tento systém funguje takmer samo-udržateľne. Rozvojom malého systému zdieľaných bicyklov sa podarilo mesto posunúť k tomu aby objednalo veľký bikesharing skoro tisíc bicyklami, čo hodnotíme ako veľký úspech.

O čom je projekt?

Projekt sa zameriava na budovanie komunity a rozvoj občianskej spoločnosti prostredníctvom nízko nákladového systému zdieľaných bicyklov. Vďaka rozbehnutiu systému sa vytvára prostredie pre rozvoj komunity aktívnych jedincov, ktorých práca začne prenikať do verejného života, čím spustia otázky spojené s problémami so svojim okolím. Our project focuses on creation of community and development of civil society thru system of low cost bike sharing. This well running system creates a room for active members whose activities interfere with public life and also raising awareness about issues within community.

Aká bola situácia v cyklistickej doprave v Bratislave?

V roku 2014 Bratislava nepatrila medzi miesta vhodné pre cyklistov. Používanie bicykla nebolo vôbec jednoduché pretože občania používajúci bicykel neboli vôbec rešpektovaní na ceste, chýbala im infraštruktúra a podpora verejnosti aby sa cítili bezpečne.. Občania boli bezradní a preto sa začali búriť a spravili aj protest . bohužiaľ pár občanov bez podpory širokej verejnosti nič nedokázali posunúť. (foto protest)

V tom istom roku sa títo jedinci začali rozprávať ako by mohli vyriešiť svoj problém. Zhodu náhod prišla ponúka na podarovanie 50 bielych bicyklov z národného parku holandska. Z jedincov sa stala skupina, ktoré po dlhých hodinách brainstormingu napadlo spraviť systém zdieľania bicyklov. Najprv bicykle opravili, každý označili číslom a rozmiestnili do ulíc. Najprv mali bicykle zámky na kód a užívatelia museli chodiť s papierom 50 kódov pokiaľ si ich chceli používať. Systém bol spustený iba pre malú testovaciu komunitu. Neskôr sa tak nedalo fungovať a začal sa písať systém bielych bicyklov. Vďaka nemu zrazu komunita vedela používať bicykle bez potreby papiera iba vďaka mobilu. Bicykle si začali používať cez sms alebo webstránku.

Ako na to reagovalo vedenie mesta?

Mesto bratislava najprv vôbec nereagovalo. Stále ignorovalo cyklistov a pri všetkých projektoch infraštruktúry nezohľadňovali potreby cyklistov. Až s rozširujúcim sa počtom užívateľov a pribúdajúcimi mediálnymi správami, mesto začalo dialóg s skupinou aktivistov. Založila sa cyklokomisia, ktorá sa stretávala každý mesiac a snažila sa posúvať rozvoj pešej a cyklistickej dopravy. Neskôr sa mesto rozhodlo vypísať výberové konanie na oficiálny bikesharing. Mesto uzavrelo s zmluvu s dodávateľom ale bohužiaľ sa jej napodarilo nájsť partnera kvôli neschopnosti vedenia. Snaha bielych bicyklov neprestávala a ďalej pracovala aby zmenila paradigmu.

Výsledky projektu sa postupne ukazujú samé

Najprv sa registrovali ľudia iba na základe odporúčaní do systému zdieľaných bicyklov, neskôr stačil podpis na zmluve. Postupne sme nás projekt otvorili z uzatvorenej komunity na systém umožňujúci vstup každému. Užívatelia sa prepravovali zadarmo po meste vďaka systému. Systém fungoval tak, že sa snaží využívať silu komunity. To sme vždy zistili pri vstupe užívateľa do systému a následne sme sa mu ozvali podľa toho ako vyplnil vstupný dotazník, niekto kreslil plagáty, niekto opravoval bicykle, iný zase dofukoval kolesá. Vďaka tomu bolo možné poskytnúť systém zadarmo a zároveň rozvíjať komunitu. Časom sa naša komunita rozrástla na počet 850 užívateľov. Pri takomto počte už nebolo možné ignorovať cyklistov v uliciach. Následne bolo vidieť zaparkované bicykle aj v noci, postupne začala vznikať prvá infraštruktúra. Ozvali sa nám sponzori, ktorí chceli podporiť myšlienku bikesharingu. Zároveň sme začali spolupracovať s najväčšími hudobnými festivalmi ako pohoda a grape. Téma cyklistiky sa stala aj volebnou témou a každý kandidát, ktorý sa uchádzal o kreslo primátora, sa vždy zúčastnil diskusii o cyklodoprave. Vďaka posledným voľbám, kde sa doprava stala nosná téma, tak na pozíciu poradcu primátora bol vymenovaný bývalý člen whitebikes. Kvôli tomu sa cyklodoprava stáva stále dôležitejšia téma a umožňuje najslabším účastníkom dopravy sa cítiť bezpečné. Vďaka systematickej práci začína zmena myslenia, zmena paradigmy, kedy zrazu cyklodoprava je spomenutá

nielen v každom novom projekte ale aj vodiči osobných áut začínajú akceptovať cyklistov na ceste.

Ako projekt ovplyvnil rozvoj komunit v SR?

Projekt vďaka tomu, že je vydaný pod licenciou open source, je voľne dostupný na internete. Kvôli tomu si ho môže ktokoľvek stiahnuť a rozbehnúť vo svojom meste. Takto nás oslovilo viacero záujemcov z rôznych miest, že by chceli vybudovať svoj systém zdieľaných bicyklov. Napríklad z Martina, Čadce. Jeden medzi prvými úspešnými boli žlté bicykle (<http://zltebicykle.sk/> <http://yellowbikes.info/>) z kežmarku, kde nás oslovil dominik jakub. Tomuto ambicióznemu chalanovi sa podarilo dať dokopy bicykle od sponzorov, mesta a lokálnej komunity. Vďaka jeho práci v meste fungoval systém zdieľaných bicyklov, ktorý milo prekvapil obyvateľov z upadajúceho mesta. Dominikovi sa zároveň aj podarilo zapojiť rómsku menšinu. V tom istom čase vznikol bez našej pomoci prvý komerčný slovenský bikesharing v Prievidzi <https://www.zelenybicykel.sk/> ktorý používal náš systém na začiatku. Pri spustení v Prievidzi sme boli a opäť sme si všimli veľkú pozornosť v meste.. Tak isto reagovali aj politici. Ľudia si na toľko obľúbili zelené bicykle, že dosiahli nulovú vandalizáciu. Dnes už systém prerobili na elektronický a snažia sa s ním uspieť na komerčnom trhu. Neskôr sme sa začali stretávať z Michaelou Hefkovou, kde sme tiež rozmyšľali nad spustením systému zdieľania bielych bicyklov. Snažili sme sa jej poskytnúť čo najviac skúsenosti ako pracovať s úradmi a s komunitou. Michaela sa podarilo rozbehnúť aktívnu komunitu critical mass Nitra. Neskôr nasledovali voľby, kde sa miška stala súčasťou strany a stala sa viceprimátorka. Aktuálne sa rozprávame s aktívnymi jedincami v Košiciach, ktorí by mohli posunúť systém zdieľaných bicyklov a celú komunitu dopravu.

Aký bol ohlas v médiách?

Médiá sa tiež začali zaujímať o tému cyklo dopravy a bikesharingu. V rámci mediálneho monitoringu sa meria iba téma cyklo dopravy, pod ňu spadá aj téma bikesharingu. O témach písali hlavne médiá ako Denníky: Denník N, Hospodárske noviny, Nový čas, Plus 1 deň, Pravda, Sme, Televízie, Rozhlas, Týždenníky, magazíny a ďalšie . V období roku 2016 bolo zaznamenaných 182 mediálnych výstupov, v roku 2017 to už bolo 244. Trend mediálneho vývoja následne sa odrazí aj v kampaniach mnohých politikov.

Ako projekt systém zdieľania bicyklov ovplyvnil zahraničie?

Náš systém je dostupný na internete (<https://opensourcebikeshare.com/>) a internet má globálny vplyv. Zároveň biele bicykle sú prvý systém zdieľaných bicyklov vydaný pod voľne dostupnou licenciou open source. Preto nás pravielne kontaktujú z iných krajín, že majú záujem tiež vo svojej krajine ukázať svojmu okoliu možnosť plnohodnotné používať bicykel. Jeden pán si rozbehol pár bicyklov v chorvátskom meste v Zadare. Ďalší sa rozhodli náš systém použiť na vojenskej základni v Texase v El paso <https://milbike.com/> . Na mape je možné nájsť ulice ako medic avenue alebo baoynet :) . Ďalšia komunita vznikla v nemeckom meste Heidelberg <http://www.teilrad.de/> Určite sme nečakali, že systém sa vráti aj do krajiny darcov a to do holandska do mesta Wageningenu <https://www.cykl.nl/> a ďalšie o ktorých ani nemusíme vedieť, pretože niektorí ľudia si vedľa systému rozbehnúť úplne bez našej pomoci.